

Sygn. akt III KK 321/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dorota Rysińska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jacek Sobczak

SSN Józef Szewczyk

Protokolant Jolanta Włostowska

w sprawie J. S.

skazanego z art. 286 § 1 kk.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 28 listopada 2012 r., odbytym w trybie art. 535 § 5 kpk

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego

od wyroku Sądu Okręgowego

z dnia 9 listopada 2005 r.,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego

z dnia 31 stycznia 2005 r.,

1. uchyla wyrok Sądu Okręgowego w zaskarżonej części oraz utrzymaną nim w mocy część wyroku Sądu Rejonowego - w zakresie orzeczonego, na podstawie art. 72§2 kk, obowiązku naprawienia szkody;

2. wydatkami postępowania kasacyjnego obciążą Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 31 stycznia 2005 r. Sąd Rejonowy w G. uznał J. S. za winnego dwóch pozostających w ciągu przestępstw, polegających na tym, że w

dniach 13 maja 1999 r. i 13 lipca 1999 r. w G., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził J. X. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwotach, odpowiednio, 60.000 zł i 10.000 zł, w ten sposób, że zawarł z nim umowy pożyczki, nie mając zamiaru ani możliwości wywiązać się z tych umów. Za powyższe, na podstawie art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. Sąd Rejonowy skazał J. S. na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 4 lat oraz wymierzył mu karę 30 stawek dziennych grzywny po 10 zł za jedną stawkę. W okresie próby Sąd zobowiązał oskarżonego, na podstawie art. 72 § 2 k.k., do naprawienia szkody przez zapłatę na rzecz J. X. kwoty 70.000 zł.

Wyrok ten w całości zaskarżył oskarżony, zarzucając w apelacji obrazę art. 286 § 1 k.k., jak również naruszenie przepisów prawa procesowego - art. 4 i art. 5 § 2 k.p.k. Na tej podstawie wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie go.

Sąd Okręgowy, wyrokiem z dnia 9 listopada 2005 r., uznał tę apelację za oczywiście bezzasadną i utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Obecnie wyrok ten - w części utrzymującej w mocy zobowiązanie J. S. do naprawienia szkody - zaskarżył Prokurator Generalny kasacją wniesioną na korzyść skazanego. Zarzucił on zaskarżonemu wyrokowi „rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisu prawa procesowego, to jest art. 433 § 1 k.p.k. poprzez nienależytą kontrolę odwoławczą i utrzymanie w mocy zaskarżonego na korzyść oskarżonego wyroku sądu I instancji, wydanego z rażącym i mającym istotny wpływ na treść wyroku naruszeniem art. 415 § 5 k.p.k., polegającym na zobowiązaniu oskarżonego w pkt. III wyroku, na podstawie art. 72 § 2 k.k., do naprawienia szkody poprzez zapłatę w okresie próby na rzecz J. X. kwoty 70.000 zł, gdy tymczasem o roszczeniu wynikającym z przestępstwa prawomocnie orzeczono nakazem zapłaty z dnia 5 czerwca 2001 r., sygn. akt I Nc ..., z powództwa J. X. przeciwko J. S. Na tej podstawie Prokurator Generalny wniósł o uchylenie w zaskarżonej części wyroku Sądu Okręgowego oraz i uchylenie pkt. III wyroku Sądu Rejonowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście zasadna, co pozwala na jej uwzględnienie w trybie określonym przepisem art. 535 § 5 k.p.k.

W zakresie ustaleń i ocen Sądu Rejonowego, rozstrzygającego o odpowiedzialności J. S. za zarzucane mu wyłudzenie pożyczek w

łącznej kwocie 70.000 zł, znalazła się także i ta okoliczność, że w postępowaniu upominawczym, prowadzonym w sprawie I Nc ..., Sąd Okręgowy, prawomocnym nakazem zapłaty z dnia 5 czerwca 2001 r., zobowiązał J.

S. do zapłaty na rzecz J. X., w całości (wraz z odsetkami), kwot objętych umowami tychże pożyczek. Sąd Rejonowy ustalił także, iż z tego tytułu komornik prowadził postępowanie egzekucyjne, które wobec jego bezskuteczności, zostało umorzone postanowieniem z dnia 19 października 2004 r.

Do powyższego ustalenia, znajdującego pełne potwierdzenie w materiałach sprawy, Sąd pierwszej instancji nie przywiązał jednak należytego znaczenia. Skoncentrował się bowiem jedynie na stwierdzeniu, że oskarżony nie wyrównał szkody poniesionej przez J. X., a wobec tego, uwzględniając cel postępowania karnego, jakim jest kompensowanie pokrzywdzonemu szkód poniesionych w związku z przestępstwem, uznał za niezbędne zobowiązanie oskarżonego do naprawienia tejże szkody w całości, w okresie próby warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej wobec niego kary pozbawienia wolności,

Wyrok Sądu Rejonowego, wobec zaskarżenia go w całości apelacją oskarżonego, podlegał kontroli Sądu Okręgowego, który przytoczone rozstrzygnięcie, w ramach badania zasadności orzeczenia o karze, w pełni zaakceptował, dając temu

wyraz w motywach swojego wyroku. Świadczy to w sposób niezbity, że rację ma Prokurator Generalny, iż kontrola odwoławcza - w myśl art. 433 § 1 k.p.k. – nie przebiegała prawidłowo. Taka kontrola musiałaby bowiem doprowadzić do stwierdzenia, że obciążenie J. S. obowiązkiem naprawienia szkody było niedopuszczalne w świetle art. 415 § 5 k.p.k.

Należy przypomnieć, że przepis art. 415 § 5 k.p.k. w zdaniu 2. Jednoznacznie stanowi, iż „... obowiązku naprawienia szkody (...) nie orzeka się, jeżeli roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono”, zaś w zdaniu 1., określającym warunki orzeczenia m.in. obowiązku naprawienia szkody (w razie wydania wyroku skazującego lub warunkowo umarzającego postępowanie) odsyła do wszystkich tych „wypadków wskazanych w ustawie”, w których taki obowiązek przewidziano. Nie może więc być wątpliwości, że zakaz wynikający ze zdania 2. omawianego przepisu odnosi się także do wypadku określonego w art. 72 § 2 k.k., na podstawie którego w niniejszej sprawie zobowiązano J. S. do naprawienia

szkody w całości. Wprawdzie nie można zaprzeczyć, że unormowanie to ma również charakter probacyjny, ale poza sporem też pozostaje - co zresztą potwierdza stanowisko Sądu Rejonowego - jego funkcja kompensacyjna. W takim razie, wliczając i to, że przepis art. 415 § 5 k.p.k. nie wskazuje na żadne różnice, przyjąć należy, iż wspomniana klauzula antykumulacyjna obejmuje swym zakresem także orzeczenie oparte na omawianej podstawie (por. także m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 23 listopada 2006 r., IV KK 328/06, OSNKW 2007, z. 2, poz. 14, z dnia 18 czerwca 2009 r., IV KK 145/09, OSNKW 2009, z. 9, poz. 77, oraz z dnia 3 września 2009 r., V KK 149/09, lex nr 602608). Trafnie także podnosi się w kasacji, z odwołaniem się do poglądów wyrażanych przez Sąd Najwyższy (zob. wyroki SN: z dnia 16 listopada 2011 r., III K.K. 270/11, lex 1055028 i z dnia 21 października 2010 r., III KK 305/10, lex 844453), że omawiana klauzula antykumulacyjna, zawarta w art. 415 § 5 k.p.k., kategorycznie wyklucza kumulowanie tytułów egzekucyjnych wynikających z różnych orzeczeń (tytuł taki stanowi także orzeczenie wydane na podstawie art. 72 § 2 k.k. - art. 107 § 1 i 2 k.p.k.), przy czym nie ma znaczenia, bo ustawa w tym względzie nie czyni zastrzeżeń, czy roszczenie, o którym wcześniej orzeczono w postępowaniu cywilnym zostało, czy też nie zostało skutecznie wyegzekwowane.

W sprawie niniejszej, w ewidentny więc sposób doszło do przeoczenia treści unormowania art. 415 § 5 k.p.k., skutkiem czego zaniechano w niej rozważenia ustalonego faktu (wcześniejszego) prawomocnego zasądzenia w postępowaniu cywilnym, od J. S. na rzecz J. X., roszczenia, które bez żadnej wątpliwości było tożsame ze szkodą, której obowiązek naprawienia został orzeczony (niejako ponownie) w niniejszym postępowaniu. Dlatego też, trafność zarzutu kasacji nie może budzić wątpliwości, podobnie jak i oczywisty i istotny wpływ podnoszonego w nim, rażącego naruszenia prawa na treść zaskarżonej części wyroku Sądu odwoławczego, a w konsekwencji, także na treść wskazanego rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji.

Uwzględnienie słuszności kasacji implikowało zatem konieczność uchylecia wyroków Sądów obu instancji w zaskarżonej części, przy czym jest oczywiste, że wydanie orzeczenia następczego było zbędne.

Z tych powodów Sąd najwyższy orzekł, jak na wstępie, orzekając o wydatkach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 638 k.p.k.

SSN Dorota Rysińska

SSN Jacek Sobczak

SSN Józef Szewczyk